

AKTUEEL EVANGELIE

een tijdschrift gewijd aan
het herstel van het zuivere
evangelie.

Sola Gratia
Solo Christo
Sola Fide

Door genade alleen
Door Christus alleen
Door geloof alleen

Nummer 3/4, december 1975

Antichrist 1975

- Hoedt u voor de mensen!
- Wie is de antichrist?
- De aktuele antichrist

AKTUEEL EVANGELIE

AKTUEEL EVANGELIE is een tijdschrift gewijd aan het herstel van het zuivere Nieuwtestamentische evangelie en gegrond op de centrale reformatorische leer van de rechtvaardiging uit genade door het geloof.

REDAKTIE

Joh. Diepraam 02521-12186
M. Dulfer 05993-4282
D. Zantinge 05998-2484
Adviserend redacteur: Robert D. Brinsmead

Uitgevers: Enkele christenen die zich hebben verenigd met het doel een bescheiden bijdrage te leveren aan de verkondiging van het zuivere bijbelse evangelie los van enig kerkgenootschap of religieuze groep. Voor bovengenoemde verkondiging laten zij zich naast Gods Woord leiden door de grondbeginselen van de 16de eeuwse hervorming welke zijn vervat in de volgende korte uitspraken:

Sola gratia – door genade alleen
Solo Christo – door Christus alleen
Sola fide – door het geloof alleen
Sola Scriptura – door de bijbel alleen

Abonnementen op dit tijdschrift zijn *gratis* en kunnen worden aangevraagd via een briefkaart met uw naam en adres aan:
Stichting Aktueel Evangelie, Postbus 25, Borger.

De Stichting Aktueel Evangelie wordt slechts gesteund door vrijwillige bijdragen die fiscaal aftrekbaar zijn.

Giro 3410100 t.n.v. de Penningmeester van de Stichting Aktueel Evangelie, Borger.
AMRO-bank, Stadskanaal, nr. 48.24.19.717 t.n.v. de Stichting Aktueel Evangelie.

UITGAVE: Stichting Aktueel Evangelie

REDAKTIE-ADRES: Ravelstraat 24, Lisse

ADMINISTRATIE: Postbus 25, Borger

Redactioneel

Wij leven in een tijd van snelle en ingrijpende veranderingen. Wat voor velen heilig was wordt thans vaak als onaanvaardbaar beschouwd. Gevestigde waarden en normen worden niet meer erkend, terwijl nieuwe – soms zelfs tegenstrijdige – worden opgedrongen. Zijn het slechts voorlopers of tekenen van een nieuwe cultuur of maakt het deel uit van een veel ingrijpender gebeuren: de uiteindelijke manifestatie van de antichrist?

Ongetwijfeld zullen vele van de huidige veranderingen zich als voordelen voor de mensheid in zijn geheel voordoen. Wij dienen daarom dubbel waakzaam te zijn, opdat we niet verstrikt raken in het „goede” dat ons door deze nieuwe cultuur wordt geboden. Als er ooit een tijd was waarin gold: „hij gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou kunnen verslinden”, is dat zeker het geval in de eindfase van zijn misleidend werk.

De antichrist brengt een systeem dat tegemoet komt aan de geestelijke en materiële behoeften van de mens in de eindtijd. De betrokkenheid met de wereld waarin wij leven, noopt ons meer omtrent de antichrist te weten dan nodig zou zijn om hem alleen maar te kunnen aanwijzen als organisatie of als persoon. Om velen de ogen te openen voor de dieper gaande invloed van de antichrist, wordt in deze editie van Aktueel Evangelie getracht een beeld te geven van het gevaar dat ons bedreigt – namelijk dat hij niet alleen werkt met voor christenen afkeurenswaardige middelen maar eventueel ook zijn doel tracht te bereiken via datgene wat als christelijk goed wordt beschouwd. Of, zoals de bijbel het zegt dat hij: „indien het mogelijk zou zijn ook de uitverkorenen zou verleiden.”

M. Dulfer en D. Zantinge

De mens die zichzelf kroont ...

Hoedt u voor de mensen!

„ . . . wacht u voor de mensen . . . ” was Jezus’ waarschuwing aan Zijn discipelen. Hij zei niet: „Wacht u voor de *slechte* mensen”. Nee, Zijn waarschuwing zou best eens óók de goede mensen kunnen gelden. In alles wat betrekking heeft op de dienst aan God, „hoedt u voor de mensen” (Matt. 10:17). Luther heeft eens opgemerkt dat zuivere godsdienst nergens zoveel gevaar liep als in het gezelschap van weleerwaarde heren.

Afgoderij

De bijbel begint met het verhaal hoe de Schepper de mens schiep naar Zijn beeld (Gen. 1:27). In de relatie Schepperschepsel ging echter wat verkeerd. Wij zien tegenwoordig dan ook dat het schepsel probeert God naar zijn beeld te vormen. Afgoderij is eigenlijk alleen maar het menselijke pogen om een god naar eigen gelijkenis te maken. De mens wil een god naar eigen idee aanbidden, een god die in wezen slechts een verlengstuk van hemzelf is. De Heer zegt dan ook in Psalm 50:21: „ . . . gij beeldt u in dat Ik geheel en al ben als gij.” De mens vergriipt zich aan de leer van de bijbel, vervormt deze en buigt ze om tot ze past in het beeld van de god dat hij zich in zijn gedachten heeft gevormd. De mens heeft een onbedwingbaar verlangen zichzelf te projecteren in het werk van God en dit naar zijn opvattingen te misvormen.

Deze neiging wordt echter veroordeeld door het tweede gebod. God is naijverig op Zijn beeld en Zijn werk zal niet het opschrift van mensen dragen.

Geweten en menselijk gezag

Toen God op Sinaï de wet gaf, lag het volk rondom de berg gelegerd. Maar geen hand mocht zelfs de berg aanraken. Laat staan de wet. Uzzia viel dood ter aarde toen zijn hand de ark beroerde. Natuurlijk draagt de mens gezag: ouderlijk gezag, burgerlijk en zelfs kerkelijk gezag; als het echter om gewetenszaken gaat kan alleen God de wet voorschrijven. Hij vermaant ons dan ook: „Gij zult aan wat Ik u gebied, niet toedoen en daarvan niet afdoen, opdat gij de geboden van de Here, uw God, onderhoudt, die Ik u opleg.” (Dt. 4:2). Daarom wordt de kerk ook geen wetgever genoemd, maar een gezant (2 Cor. 5:20). Een gezant mag zelfs niet eens zijn eigen mening verkondigen. Hij vertegenwoordigt alleen maar de regering die hem zendt. Aan geen enkel mens noch aan één instantie heeft Christus de macht gegeven iets tot wet te verheffen. „Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op aarde.” (Mt. 6:10)* Alleen God Zelf kan wetten vervaardigen die ons geweten binden of vrijmaken. Zoals Christus ons opdroeg: „ . . . leert hen te onderhouden al wat Ik u bevolen heb . . . ” (Mt. 28:19). Menselijke leer wordt hier uitgesloten. Over traditie, menselijke theorieën, kerkelijke verordeningen, enz. wordt hiet niet gerept.

Als Gods Woord vermengd is met geloof zal het de ontvanger ervan tot groot nut zijn. Als het met menselijke opinies, opvattingen en besluiten wordt vermengd, zal het zijn als het brood dat Ezechiël moest eten:

„En gij, neem tarwe, gerst, bonen, linzen, gierst en spelt, doe ze in een pot en maak er brood van: . . . als een gerstekoek zult gij dat alles eten en gij zult die koeken voor hun ogen bakken op de gedroogde uitwerpselen van mensen. De Here zeide: Alzo zullen de Israëlieten hun brood onrein eten . . .” (Ez. 4:9, 12, 13).

Luther zei hierover:

„Ik wil de zuivere, onbedorven Schrift in al zijn heerlijkheid hebben, onbevlekt door menselijk commentaar, zelfs niet dat van heiligen, en niet vermengd met aardse toespijs. Maar jullie (de scholastici, de middeleeuwse kerkelijke wijsgeren; red.) zijn juist degenen die profaan en ijdel hebben gepraat (om Paulus' woorden in 1 Tim. 6:20 te gebruiken), en hebben gewenst deze goddelijke en heilige gedachten te bedekken met menselijke schijn en ze lekkerder te maken met aardse specerij. En gelijk Ezechiël walg ik ervan brood te eten gebakken op menselijke uitwerpselen. Weet u wat dat betekent? Het woord van de mens, toegevoegd aan het Woord Gods, werkt versluierend voor de zuivere waarheid. Nee, erger nog dan ik zei, het is mest van mensen waarmee het brood wordt gebakken, zoals de Here het figuurlijk uitdrukt in Ezechiël.” – Maarten Luther, *Answer to Latomus* (Antwoord aan Latomus), Library of Christian Classics deel 16, p. 344, 345.

De schrijver van de Hebreeënbrief vermeldt in het bijzonder dat Mozes getrouw was aan God, in alle opzichten (in geheel zijn huis; Hebr. 3:45). Hij was getrouw in het nauwkeurig uitvoeren van wat de Here hem opdroeg bij de bouw van de tabernakel – zoals de Here hem geboden had (Ex. 40).

In zijn ijver om op de achtergrond te blijven en de wil van God voor en boven alles te stellen, was Mozes een type van Christus. Ook Christus deed niet Zijn wil, maar de wil van Zijn Vader Die Hem gezondend had.

Het beeld van een mens

In het tweede hoofdstuk van Daniël wordt de wereldgeschiedenis voorgesteld als een beeld – in de vorm van een beeld van een mens. Geschiedenis wordt door de mensen gemaakt – zij is althans het resultaat van menselijke ambitie, soms van genialiteit, van menselijke zelfzucht en machtswellust ook. De voeten van dit standbeeld waren, zoals Daniël vertelt, van een mengsel van ijzer en leem vervaardigd; bovendien: „ . . . vermengd met menselijk zaad . . .” (Dan. 2:43, zoals de Oude Vertaling het weergeeft).

Nu wordt het Woord van God vaak vergeleken met zaad – het goede zaad van het Koninkrijk, Menselijk zaad zou dan, bij wijze van tegenstelling, kunnen worden vergeleken met de leer en de opvattingen van mensen. De „kleine hoorn’ van Daniël 7 wordt beschreven als hebbende „ . . . ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak” (Daniël 7:8). Zo'n instelling als hier wordt beschreven, begon te ontstaan toen de christelijke

kerk ging doen wat men menselijk gezien goed en juist achtte. Christus richtte een zuivere kerk op, met een zuivere leiding en een zuiver geloof. Toen de kerkelijke leiders de problemen waarmee ze werden geconfronteerd met menselijke ogen begonnen te bekijken, ontstond het gezag van de kerkelijke hiërarchie. Dit heeft zich uiteindelijk ontwikkeld tot de hoogste vorm van religieus gezag die we kennen: het pausdom.

Maar er is meer. Toen menselijke logica het geheim van Christus' vleeswording en Zijn zondeloosheid trachtte te berekenen, ontstond de leer van Maria, de mariologie. Toen de rede van de mens trachtte te verklaren hoe een nog onvolmaakte christen toch in de hemel kon komen, kwam men met de idee van het vagevuur. Zo ontstond een geleidelijk, nauwelijks waarneembare menselijke vermenging van de goddelijke openbaring. Zoals de kleine horen menselijke ogen had, zo waren de woorden van deze macht geboden en dogma's van mensen. Openbaring 13 noemt dezelfde macht en wijst op het „getal van een mens”. Paulus noemt hem „de mens der zonde”. Dit alles toont ons de hoogste manifestatie van het menselijke, belichaamd in een religieuze organisatie.

Het gevaar van goede mensen

Als we menen dat Christus' waarschuwing alleen betrekking zou hebben op slechte mensen, zullen we er weinig aan hebben. Heel wat echt goede mensen werkten mee aan het tot standkomen van bijv. het pauselijk systeem. Dat waren zeker niet allemaal sluwe intriganten. Neem de grote kerkvader Augustinus (350-430): een briljant theoloog die het christelijk geloof vol overtuiging verdedigde tegen Pelagius. Over zonde had hij een volkomen zuivere bijbelse opvatting. Sommige kerkhistorici beschouwen hem zelfs als de geestelijke vader van de ruim 1000 jaar later plaatsvindende kerkhervorming. Toch wordt vaak vergeten dat deze Augustinus ook min of meer de vader van de gevreesde inquisitie is geweest – het wrede vervolgingssysteem dat Rome eeuwenlang hanteerde. Hij rechtvaardigde immers het gebruik van geweld tegen de afvallige Donatisten en meende dat gedwongen bekering in overeenstemming met Gods Woord zou zijn. Zijn hoofdwerk „De Stad Gods” bevat zijn inzichten over de rol van de christelijke kerk op aarde. Deze geniale verhandeling inspireerde anderen tot de schepping van het absolutistische pausdom. Augustinus' concept van de kerk was gebaseerd op de Joodse theocratie. De kerk zou bovendien de bewaarster en behoedster van een onfeilbaar leergezag zijn. Verlossing was alleen beschikbaar voor hen die zich onherroepelijk aan dat leergezag onderwierpen. De bijbel geeft zelf trouwens ook tal van voorbeelden. In sommige gevallen waren daarin goede mensen voor de gemeente Gods zelfs gevaarlijker dan de slechte. Als een goed mens zijn stempel gaat drukken op het werk Gods, zal dit ernstig benadeeld kunnen worden. Goede mensen kunnen vanwege hun soms veel grotere invloed op de godsdienst grote gevaren opleveren. Denk eens aan het kwaad dat Gideon wrochtte nadat God hem had gebruikt om Israël van de Midianieten te verlos-

sen. Juist het feit dat hij een groot man was en eens in de gunst des Heren stond, maakte zijn latere afval zo gevaarlijk. Het volk werd meegezogen door de man die hen eens van de afgodendienst had bevrijd.

Denk eens aan Jacobus en de andere leiders der gemeente in Jeruzalem die Paulus aanraadden naar de tempel te gaan en daar deel te nemen aan de ceremoniële reiniging. Dit was eveneens een produkt van menselijkheid en bracht veel schade toe aan de vroegchristelijke gemeente. Zo zijn er vele voorbeelden. „... hoedt u voor de mensen...” Gods werk mag nimmer vermeld worden met menselijkheid. Het tweede gebod verbiedt ons God te eren en te aanbidden naar onze opvattingen. God dient te worden aanbeden naar Zijn wil. Toen iemand meende voor David een verdienstelijke daad te hebben verricht door koning Saul te doden, laadde hij de toorn van diens opvolger op zich. De twee mannen die trots het hoofd van Isboseth naar David brachten, ervoeren hetzelfde.

De offerande van Kain en die van Saul (1 Sam. 13 en 15) leken goedbedoeld. De Here kon ze echter niet accepteren. De antichrist kan de prachtigste ideeën propageren voor de verbetering van deze wereld. Toch draagt hij als antigoddelijke macht – hetzij religieus hetzij a-religieus – het zegel, het merkteken van het schepsel. Het is de mens tegen God en de mens in plaats van God. Hoedt u voor die mens!

* Als antwoord aan hen die van geloofsbelijdenissen wetten wilden maken die bindend voor het geweten zouden zijn, stelde Luther:

„... niemand mag zelfs de kerk ook maar geloven als deze spreekt of handelt zonder of boven Christus' woorden. In Zijn woorden is het heilig en zeker, terwijl het boven Zijn woorden uitspraken zijn van arme, dwalende zondaars... Ik zeg dit als verwerping van die stijfkoppige pochers die het aldoor maar hebben over de kerk, de kerk en nog eens de kerk, hoewel ze niet beseffen wat de kerk eigenlijk is noch de heiligheid ervan. Ze gaan daar eenvoudig aan voorbij en maken die kerk zó heilig dat Christus er dan maar een leugenaar om moet worden genoemd en Zijn woorden van alle kracht worden beroofd. Hier tegen moeten we krachtig roepen: Zeg wat je wilt over de kerk en laat haar zo heilig zijn als maar mogelijk, maar Christus kan daar nooit een leugenaar door worden.

In haar leer, gebed en geloof belijdt de kerk dat zij zondig is voor God en dat zij vaak dwaalt en het mis heeft; maar Christus is de Waarheid Zelf en kan noch liegen noch zondigen. Daarom, zolang de kerk leeft en spreekt naar het geloof en het Woord van Christus, is zij heilig en naar de geest rechtvaardig (1 Cor. 7:34). Maar als zij niet „handelt en spreekt naar Christus, dwaalt ze en zondigt ze. En wie van een zondige daad of een dwalend woord van de kerk een geloofsartikel durft te maken, maakt zowel de kerk als Christus te schande en tot leugenaars.” —*Luther's Works*, (American Edition; Philadelphia 1955), Vol. 34, p. 76.

Wie is de antichrist?

Het woord antichrist wordt maar door één bijbelschrijver gebezigd: de apostel Johannes in zijn eerste en tweede brief. Toch wordt algemeen aangenomen dat Paulus' beschrijving van „de mens der wetteloosheid”, de „zoon des verderfs”, de „tegenstander” en de „wetteloze” in 2 Thess. 2 op dezelfde mysterieuze figuur duidt. Weinigen hebben de verbeelding zo geprikkeld en aanleiding gegeven tot aankondigingen van zijn verschijning als deze duistere figuur. Generaties van christenen hebben de horizon van de geschiedenis afgespeurd naar tekenen van zijn aanwezigheid. Veelal werd hij in verband gebracht met het einde der wereld, met „de laatste ure” (1 Joh. 2:18), omdat hij zou worden gedood door „de adem Zijnsmonds” en machteloos gemaakt door „Zijn verschijning als Hij komt” (2 Thess. 2:8). De antichrist is gezien in Nero, Constantijn de Grote, Napoleon, Hitler, Stalin en in de paus. Onlangs werd Henri Kissinger er nog voor aangezien.

De visie van de vroegchristelijke kerk

Na het apostolische tijdperk werd algemeen aangenomen dat de grote vijand van de kerk zou verschijnen na de val van het Romeinse rijk. De antichrist werd gezien als een bovenmenselijke verschijning, als een tegenstander van het christelijk geloof die in de toekomst de kerk zou gaan vervolgen. De visie van de vroegchristelijke kerk was daarom futuristisch (geheel op de toekomst gericht), hoewel dit van andere aard was dan het hedendaagse futurisme in zwang in protestantse kringen.

Visie van de reformatie

In de 16de eeuw schudde de wereld op haar grondvesten door wat de Hervorming wordt genoemd. Hoewel er binnen deze protestantse reformatie sprake was van verschillende stromingen en denkrichtingen, bestond er volledige overeenstemming over twee zaken:

1. De reformatoren waren eenstemmig over de aard van de rechtvaardiging door het geloof. Alle zagen dit centraal in de christelijke theologie.

2. Ook waren zij eensgezind over de betekenis van het werk van de antichrist in zijn pogingen het evangelie te ondermijnen en te bederven. Ze meenden dat als men de grote waarheid van de rechtvaardiging door het geloof zou wegnemen, de kerk daarmee zou vallen. En aangezien het grootste en machtigste religieuze lichaam in hun wereld van toen deze waarheid loochende, beschouwden ze deze organisatie als de antichrist.

Het is voor ons moeilijk de verstrekkendheid van dit standpunt te bepalen. Voor die tijd was het echter schokkend en revolutionair. Deze organisatie was de enige kerk in hun wereld. Eeuwenlang was die kerk vereerd als de „heilige stad Gods op aarde”, de „poort tot de hemel”. Haar de antichrist noemen was erger dan je moeder nawijzen.

Hoe we thans ook mogen denken over de opvatting van de hervormers, 300 jaar lang werd zij beschouwd als „het protestantse beginsel van profetische interpretatie”.

Visie van de contra-reformatie en het moderne futurisme

Uiteraard wenste de gevestigde kerk het doemoordeel van de hervormers niet te aanvaarden. Jezuïtische geleerden namen de uitdaging aan om een aannemelijk alternatief te vinden voor deze profetische uitleg. Wat zij opbrachten werd later bekend als het zogenaamde futuristische systeem. Hierin lag de komst van de antichrist nog in de verre toekomst en kon hij onmogelijk met het pausdom worden vereenzelvigd. Driehonderd jaar later kreeg dit standpunt vaste voet op Engels protestantse bodem en tegenwoordig is het zo wijdverbreid in verschillende evangelisch-protestantse kringen dat sommigen het zelfs voor orthodox-reformatorisch verslijten.*

Het bijbels perspectief

Of we nu het standpunt van de hervormers of dat van de hedendaagse theologisch stromingen huldigen, de levende, doordringende bijbelse boodschap over de antichrist zullen we missen. Als we onszelf tevreden stellen met de reformatorische visie, verblinden we onszelf met een soort protestantse zelfge-rechtigheid. Als we in de toekomst blijven tuen en menen dat we uit de gebeurtenissen rond het moderne Israël belangrijke conclusies kunnen trekken, zullen we eveneens de bijbelse waarschuwing veronachtzamen. Want wat de bijbel over de antichrist heeft te zeggen is méér dan maar wat informatie om onze nieuwsgierigheid over de toekomst te bevredigen. Het Woord Gods maakt grote ernst met de antichrist en wil met zijn waarschuwing ertegen de christenheid activeren en tot nieuw leven brengen. Daarom geeft de bijbel vier belangrijke trekken aan die de antichrist in zijn verschijning tekenen:

1. Het religieuze karakter van de antichrist

Het griekse voorvoegsel *anti* betekent „in de plaats van”. Het kan ook duiden op „vervanging”. Wanneer Paulus bijv. zegt dat Christus „Zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen” (1 Tim. 2:6) gebruikt hij niet het alledaagse woord voor losprijs (gr. *lutron*), maar gebruikt hij het voorvoegsel *anti* (gr. *antilutron*). Taalkundigen wijzen er op dat de exacte vertaling zou zijn: „vervangende losprijs”.

De antichrist duidt daarom op een figuur die zichzelf in de plaats van Christus zal stellen. Hij is een vervangende Christus die staande in Diens plaats ook Diens werk zal trachten te doen. Toch is zijn evangelie in werkelijkheid een ander evangelie. Berkhouwer zegt daarover:

„Vooral dit „religieuze” karakter van de tegenstand heeft de Reformatie beziggehouden. Het gaat niet om de bittere stemming van de antipapist, maar om de bewogenheid en de benauwdheid in verband met de toestand van de kerk . . . Men heeft in de Reformatie in de antichrist een des te groter gevaar en bedreiging gezien, omdat hij zich kleepte in het gewaad der religie . . . In de Reformatie-tijd heeft men de gedachte aan de persoon of aan het rijk van de antichrist altijd

verbonden aan de actuele ernst, die men uitgedrukt zag in het woord van Paulus, dat de tegenstander zich zet in de tempel Gods (2 Thess. 2:4). Daaronder verstond men niet de tempel in Jeruzalem, maar de kerk en ontdekte men in het optreden van de antichrist het streven om de ware God uit de kerk te verdringen en zelf daarvoor in de plaats te komen." — Dr. G. C. Berkhouwer, *De Wederkomst van Christus*, II, p. 47, 48.

2. De realiteit van de antichrist in het heden

De antichrist was voor Johannes niet alleen een verschijning in de toekomst, maar had ook realiteit voor de tijd waarin hijzelf leefde. Zijn uitspraken in 1 Joh. 2:18-19, 2 Joh. 7 en 1 Joh. 4:3 daarover zijn ondubbelzinnig. Ook Paulus stelt: „Want het geheimenis der wetteloosheid is reeds in werking” (1 Thess. 2:9). De antichrist moet derhalve altijd als een realiteit worden

gezien, iets van de tegenwoordigheid, zowel in bijv. 65 n. Chr. als in 1975. De verschijning van de antichrist behoort tot het „laatst der dagen“ en volgens Johannes was de manifestatie van de antichrist in de valse leraren van zijn tijd een voorbode van de eindtijd. De kerk is een eschatologische gemeenschap die in de gave van de Heilige Geest een „onderpand“ heeft van onze erfenis (Ef. 1:14). En terwijl Gods volk wacht op de wederkomst van Christus, moeten ze zich goed realiseren dat ze leven in de periode waarin de antichrist aan het werk is.

Natuurlijk heeft de antichrist ook een toekomstige en uiteindelijke manifestatie, maar de problematiek en het bezwaar van een tot in de puntjes uitgewerkt toekomstbeeld is, dat het voorbijgaat aan de hedendaagse werkelijkheid van de antichrist. Wanneer we geen inzicht hebben in de werking en verschijningsvorm van de antichrist in nieuwtestamentische tijden, en dan vooral van de grote pauselijke antichrist, zullen we ook niet de verschijningsvorm die hij in zijn uiteindelijke manifestatie aanneemt kunnen onderkennen. De bijbelse waarschuwing bestaat niet alleen uit „de ure komt“ maar ook uit „de ure is nu“.

Toen de vroegchristelijke kerk de bijbelse waarheid van de rechtvaardiging door het geloof verloor, verdween ook de duidelijke eschatologische visie.

Het begrip „de laatste dag“ werd een gebeuren dat ver in de toekomst lag en de denkwijze van de kerk werd uitgesproken futuristisch (in de toekomst liggend). Met de herontdekking van de rechtvaardiging door het geloof in de zestiende eeuw herleefde ook de eschatologische verwachting en de kerk begon in te zien dat ze in de eindtijd verkeerde.

„Luther zag om zich heen en beleefde in het heden de grote eschatologische spanning, waarin ook de gedachte aan de antichrist een rol speelde. Het is hem niet te doen om de antichrist als een verre toekomstfiguur — in de eindtijd — maar om een dreigende en gevaarlijke mogelijkheid van vandaag en morgen . . . Het gaat niet om een verre toekomst, waarmee we nu nog niet hebben te rekenen, maar om een actuele dreiging in het heden.” *Idem*, p. 40, 41.

„Het is duidelijk dat de actualiteit der prediking bij Johannes direct en geheel aansluit bij de ganse teneur van de eschatologische boodschap van het N.T. Althaus heeft er terecht op gewezen dat het in het N.T. in ieder geval niet gaat om een neutrale voorzegging over de antichrist in een verre toekomst, maar om een alarmsignaal. „De kerk moet de antichrist altijd als een werkelijkheid in het heden zoeken of als dreigende mogelijkheid van de nabije toekomst.” „De herkenning van de antichrist bevat een dodelijke ernst; al het andere gepraat over de antichrist is en blijft vaag en is een onverantwoord spelletje.” (P. Althaus, *Die letzten Dinge*, p. 40, 41, 42).” *Idem*, p. 46.

Terwijl de geschiedenis voortgaat wordt de kerk opgeroepen de verschijningsvorm van de antichrist in zijn opstelling tegen het evangelie in het laatste der dagen te herkennen en te doorzien. Het antichristelijke beest uit de Openbaring heeft zeven koppen welke de verschillende vormen voorstellen die hij in de loop der eeuwen in zijn strijd tegen Gods kerk heeft aangenomen. Het is niet voldoende de vermomming van de antichrist ten tijde van Johannes (65 n. Chr.) te herkennen, en bijvoorbeeld het gnosticisme als zodanig te ontmaskeren. Evenmin schieten we er veel mee op als we zien waarom Luther zijn protest tegen de gevestigde kerkorde liet horen. De antichrist is ook vandaag een werkelijkheid en het is noodzakelijk te zien hoe hij in 1975 werkzaam is.

3. De antichrist een gevaar van binnenuit

Uitzien naar de antichrist als een gevaar dat de kerk van bui-

tenaf bedreigt, betekent dat we een belangrijk onderdeel van de bijbelse waarschuwing over het hoofd hebben gezien. De antichrist is niet enkel een vijand vóór de poort, hij is al tot in de stad doorgedrongen. Een wolf in schaapskleren die zich tussen de kudde bevindt. Hij heeft het uiterlijk van een lam, maar spreekt als een draak. Hij doet zich, zoals zijn naam reeds doet vermoeden, voor als Christus en zijn boodschap is een vervangend evangelie, een namaaksel, een vervalsing. De waarschuwingen van Paulus en Johannes maken duidelijk dat hij uit het midden van de kerk zelf voortkomt. En omdat het gevaar van binnenuit komt heeft de kerk een reden temeer op haar hoede te zijn. (Berkhouwer, p. 48).

4. De werkelijke gedaante van de antichrist

Het is een vergissing om naar de antichrist uit te zien als een bizarre, fantastische, bovenmenselijke of groteske verschijning. De bijbel legt de nadruk op zijn reëel menselijke gedaante. Hij wordt de „mens der zonde“ genoemd (2 Thess. 2:3). Hij heeft het getal van een mens (Openb. 13:18). Hij heeft „ogen als mensenogen“ (Dan. 9:8). Hij heeft zich weliswaar in een religieus kleed gestoken, maar we moeten gedachtig zijn aan wat Luther heeft gezegd, namelijk dat de voornaamste zonde van de mens „zijn religieuze zonde“ is. Berkhouwer zegt hierover:

„Wat ons echter wel duidelijk wordt in alle voorstellingen van de antichrist, is dat de antichrist geen supranatureel of supra-humaan begrip is, maar dat wat hier plaatsvindt — dit anti — zich manifesteert op het menselijke vlak. Achter de antichristelijke macht moge de schaduw zichtbaar worden van het demonische, met de antichrist bevinden we ons niet op het terrein van het verre kwaad, maar treden we bekend terrein binnen, het vlak van onze menselijke wereld. Dat menselijk vlak van de antichrist behoort wel tot de meest aangrijpende getuigenissen van het N.T. Het gaat om een menselijke aangelegenheid, om een menselijk anti, dat zich verheft en in de overwinning van het Lam tenonder gaat.” *Idem*, p. 58, 59.

Conclusie

Uit het Bijbels beeld van de antichrist komt het volgende scherp tot uiting: Hij is: religieus en ongodsdienstig; werkzaam in het heden en in de toekomst; hij komt van binnenuit en niet van buiten de kerk; hij heeft een vertrouwdmenselijke verschijning en geen fantastische bovenmenselijke gedaante. Deze tekening van de antichrist houdt in dat we, om hem te kennen, niet in het verleden moeten omzien of moeten staren naar de toekomst. Om vast te stellen wat in 1975 de antichrist is, kan men niet volstaan met het werpen van stenen naar Rome of naar vrijzinnige protestantse theologen. Het is noodzakelijk ons eigen hart te onderzoeken. De bijbelse boodschap van genade alléén, Christus alléén en het geloof alléén moet de maatstaf zijn voor al ons doen en onderrichten. Wat is het namaak-evangelie in 1975? Wat hebben wij, protestanten, in de plaats gesteld van Gods werk in Zijn Zoon Jezus Christus? Misschien ligt daar het terrein wel waarop de antichrist anno 1975 werkt. Wat het antwoord op deze vraag ook mag zijn, één ding is zeker: als wij nu door goddelijke verlichting, door Zijn Woord, het werk van de antichrist vandaag niet zullen herkennen, zullen wij ook niet in staat zijn diens verschijning morgen te onderscheiden.

* Een volledige uiteenzetting hierover, met ruime documentatie, hopen wij te geven in een toekomstige editie van dit tijdschrift over eschatologie (de leer der laatste dingen).

De aktuele antichrist

Als wij de activiteiten en de invloed van de antichrist in ónze tijd willen identificeren, dienen we er aan te denken dat zijn belangrijkste werk is: een satanische vervalsing geven van Christus en Zijn evangelie. Daarom valt de antichrist alleen dán te herkennen als we ons diepgaand bepalen bij de bijbelse heilsboodschap. Om een goed nagebootst bankbiljet te herkennen, moet je toch ook nauwkeurig op de hoogte zijn van het echte!

Het ware evangelie

Het evangelie is de vreugdeboodschap, het goede nieuws over Jezus Christus en Zijn werk als tweede Adam. In de totale stroom van de geschiedenis der mensheid hebben bijbels gezien slechts twee mensen universele betekenis: Adam en Jezus Christus. Adam was niet slechts de biologische vader der mensheid, maar tevens de eerste vertegenwoordiger daarvan. Hij handelde in naam van allen. Hij betrok dan ook alle mensen in zijn val. „... door de ongehoorzaamheid van één mens zijn zeer velen zondaren geworden” (Rom. 5:19). Als een gevolg daarvan werd de gehele geschiedenis der mensheid doortrokken van bederf en verval en staan allen schuldig in het oordeel voor God. In deze geschiedenis zond God Zijn Zoon om „onze Eeuwige Vader” te zijn (Jes. 9:5), de tweede Adam, onze nieuwe Plaatsvervanger. Zijn naam was Immanuel, God met ons. In Jezus Christus zien we God, Die met ons is in armoede en vernedering, met ons in onze beproeving en verdriet, en ook, met ons in lijden en sterven. Maar nog meer dan dat: Jezus was ook „God . . . vóór ons” (Rom. 8:31). Wat Hij deed was voor ons in onze naam en ten behoeve van ons. Door Zijn zondeloos leven vervulde Hij de wet voor ons en door Zijn dood droeg Hij onze straf. Voor ons streed Hij met de zonde en vernietigde haar macht over ons. Hij smaakte de dood en vernietigde ook deze.

„Want Hij heeft ons al onze misstappen kwijtgescholden. Hij heeft een streep door onze schuldrekening gehaald. Alles wat daarop stond getuigde tegen ons, maar Hij heeft dat in één keer ongeldig gemaakt door het aan het kruis te spijkeren. Aan dat kruis heeft Hij de heersers en machthebbers van hun luister ontdaan; Hij heeft ze openlijk te kijk gezet en ze in Zijn triomftocht als gevangenen meegevoerd.” (Col. 2:14, 15 uit *Het Nieuwe Testament in de taal van onze tijd*, Anne de Vries e.a.).

Alles wat Christus tot stand heeft gebracht behoort ons toe door het geloof. Zijn overwinning is de onze. „... zo komt het dan door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven” (Rom. 5:18).

Over deze vreugdeboodschap van Jezus Christus moeten noodzakelijkerwijs drie dingen worden vastgesteld:

1. Zij handelt over een *historische* gebeurtenis, over een geschiedkundig feit. Het evangelie gaat over Jezus' werkelijke komst in deze wereld. Niet over een mystieke komst in ons hart. De komst van Jezus vond plaats in ruimte en tijd. Het

evangelie — en daardoor het christelijk geloof — is historisch-objectief. Het staat derhalve alléén in de verkondiging van een concrete, buiten-ons-om tot stand gebrachte verlossing.

2. Het evangelie verkondigt een *unieke* gebeurtenis. Er is geen ander verlossend gebeuren — en zal er ook nooit zijn — dan het Christusgebeuren. Zijn leven is uniek. Alleen Hij is zonder zonde. Alleen Hij is absoluut rechtvaardig en heilig. Alleen Hij is het geslachte Lam, alleen Hij kan het boek openen. Alleen Hij is waardig dit in te zien en het te lezen (Openb. 5:1-5, 9).

3. Het evangelie verhaalt een *onherhaalbare* gebeurtenis. Dit aspect wordt in het bijzonder benadrukt door de schrijver van de Hebreënbrief. Het offer van Christus geldt eens en voor altijd (Hebr. 10:10-14). Nimmer vraagt het evangelie ons een beroep te doen op een ander verlossingsgebeuren. Niets kan worden toegevoegd aan wat Christus reeds heeft gedaan. In één enkele Gave ledigde God de hemel van alle genade, namelijk in het geven van Zijn Zoon. Daarin schonk Hij de volheid en volkomenheid van Zijn eeuwige liefde. Hij hield niets achter, maar gaf alles: Zichzelf.

Deze unieke, onherhaalbare, historische gebeurtenis van Jezus' leven en sterven, vormt het middelpunt van de gehele bijbelse verkondiging. Dit vrije, soevereine binnentreden van God in de geschiedenis der mensheid, deze grote daden van de mens-ge worden Zoon, deze verbijsterende, oneindige daad van verzoening, vormt de kern van de apostolische boodschap. Evangelieverkondiging betekent de voortdurende verkondiging van het historische Christus-gebeuren en de ontvouwing van de betekenis daarvan voor alle mensen. Allen die geloven zijn gerechtvaardigd. Niet op grond van dat geloof, maar op grond van het heilrijke handelen Gods in Jezus Christus.

Het nagebootste evangelie

Het werk van de antichrist bestaat hierin dat hij voorziet in een namaak-evangelie, een vervalst produkt van satanische oorsprong. Hij leidt de mensen ertoe op andere zaken, gebeurtenissen en ervaringen te vertrouwen dan op Christus en Diens onherhaalbare ervaring.

Het moet wel een meesterlijke vervalsing zijn. Nauwelijks te onderscheiden van het ware en zeker niet iets slechts in de plaats van iets goeds. De antichrist is dan ook iets anders dan de over het algemeen wel gemakkelijk te herkennen „valse christussen”. Hoewel ook daar voorzichtigheid mee geboden is (MT. 24:5).

Nee, de antichrist brengt wel iets *in de plaats* van het ware, maar dan wel iets goeds en bovendien voor de mensen erg aantrekkelijk! Bijvoorbeeld: persoonlijke gerechtigheid is zeker iets goeds. Gelovigen behoren immers rechtvaardig, godvruchtig en bezadigd in deze wereld te leven (Titus 2:12). De Heilige Geest wordt hen geschonken om ze daartoe in staat te stellen, want alleen als Hij in hen woont kunnen ze dit volbrengen. In de theologie, van bijv. de middeleeuwse kerk, kwam deze persoonlijke gerechtigheid evenwel *in de plaats* van de plaatsver-

vangende gerechtigheid van Jezus Christus. De hervormers protesteerden heftig tegen deze leer; niet omdat zij tegen persoonlijke gerechtigheid waren (zoals Rome hen verweet), maar omdat ze weigerden dit goede een eigen plaats te geven in de verzoening met God door Christus' gerechtigheid.

Wat nu de activiteiten van de antichrist zo aannemelijk maakt is zijn gebruik van iets heiligs voor zijn namaak-evangelie. En wat zou men heiliger kunnen noemen dan een beroep op het werk van de Heilige Geest? In de vermomming van een „heilige geest” brengt de antichrist een ander evangelie. Hij zet namelijk het genadewerk van de Heilige Geest *in ons* in de plaats van het plaatsvervangende werk van Christus *voor ons* als grond van onze rechtvaardiging tot eeuwig leven.

Het werk van de Heilige Geest in ons is een groot en heerlijk werk (2 Cor. 3:18). Maar het mag nimmer in de plaats van de verzoening aan het kruis worden gesteld. Christus' werk was plaatsvervangend. Hij deed het in onze plaats. Wij hadden er geen deel aan. Dat kan niet worden gezegd van het werk van de Heilige Geest. Dat is zeker niet plaatsvervangend. Logischerwijze niet, want het gebeurt in ons. Daarom mogen wij er ook een levend, actief aandeel in hebben. Ja, dat wordt in een leven van gehoorzaamheid zelfs van ons verwacht. De Geest inspireert ons daartoe. Zijn werk is — in tegenstelling tot dat van de Zoon — nog niet af: in sommigen is het nog niet eens begonnen.

De verkondiging van wat Christus heeft gedaan is daarom het evangelie, wat meer is: het volle evangelie.

Wij zijn er diep van overtuigd dat als Maarten Luther vandaag de dag zou leven, hij op een aantal leringen van de evangelische, protestantse kerken dezelfde basis-kritiek zou uiten als hij nu bijna 500 jaar geleden had op de roomse kerk. Hoewel de evangelischen niet „keihard” een rechtvaardiging door persoonlijke gerechtigheid verkondigen, kan toch niet worden ontkend dat de rechtvaardiging door Christus' plaatsvervangende gerechtigheid alléén, in deze kringen enigszins uit het gezicht verdwenen is. Het is een feit dat een aantal van de evangelische, protestantse kerken tegenwoordig dichter tegen de roomse traditie aanleunen dan dat ze zich baseren op de hervormers.* Het is geen brandende kwestie meer voor de reformatorische kerken. De mens in het heden — ook de moderne christen, want we lijden er allemaal min of meer aan — vraagt niet meer: hoe kan ik God behagen? Nee, hij wil weten hoe God hém blij, tevreden en bovenal vol welzijn maken kan. En als hij dat zelf al is en heeft, zoekt hij dat voor zijn medemens. Dat laatste is — versta ons goed — een volkomen evangelisch verlangen. Maar wij mogen de theocentrische (God in het middelpunt stellende) vragen niet op zij zetten voor antropocentrische (de mens in het middelpunt plaatsende) vragen. Als de mens en zijn welzijn in het centrum staan, zal God en Zijn gerechtigheid niet meer centraal staan. Het zal nooit beter worden dan wanneer God in de volle en hoogste zin Zijn plaats herneemt. Het evangelie heeft — indien het nog wordt erkend

– zijn eerste plaats echter verloren.

Wij hebben gezien dat het evangelie historisch is en dat het een objectieve verzoening verkondigt. Het heeft uiteraard ook existentiële aspecten (ons bestaan betreffende). Het draagt vrucht. Het verandert levens, brengt liefde, vreugde, goedheid, vrede, licht. Bovenal schenkt het ons hoop. De ervaring van de verlossing is levend en werkelijk, maar we mogen nimmer de bijbelse volgorde uit het oog verliezen. Die is: eerst historisch, dan existentieel.

Historisch Existentieel

Het eerste staat boven het tweede. Het *voor-ons* aspect dient altijd boven het *in-ons* aspect te staan. Dit betekent geenszins dat wij daarmee een levende, christelijke ervaring zouden willen uithollen. Het geeft juist aan dat zo'n ware, zuivere ervaring pas beleefd kan worden in de plaats waar hij thuishoort. Jezus waarschuwde hier Zijn discipelen voor, toen zij – vol vreugde over hun ervaringen – weerom kwamen, nadat ze verkondigd hadden, genezingen verricht, duivelen uitgeworpen, enz. Jezus zei toen tegen ze: „Evenwel, verheugt u hier niet over . . . , maar verheugt u dat uw namen staan opgetekend in de hemel” (Luc. 10:20).

De geschiedenis der kerk toont aan dat het een steeds terugkerende neiging van de menselijke natuur is de bovengenoemde volgorde om te draaien. De mens zoekt intuïtief naar mogelijkheden om het in-ons aspect te laten prevaleren boven het voor-ons aspect. „Arglistig is het (menselijk) hart boven alles . . .” (Jer. 17:9). Als het historische aspect van het christelijk geloof verdwijnt, is daarmee het wezen ervan verloren. Dan is het gereduceerd tot het niveau van al datgene in de wereld dat een blijvende ervaring aanbiedt. Dan is het niets meer dan een bedwelmende religie die in de harde werkelijkheid van het leven maar weinig hoop te bieden heeft. Het bovenstaande vindt thans plaats in de liberale vleugel van het protestants christendom. Bekijken we echter het conservatieve deel dan zien we daar ook al weinig hoopvolle tekenen en ontwikkelingen. De onverkwikkelijke strijd tussen verschillende gereformeerde theologen is daar een bewijs van.

In het roomse geloof, in een aantal protestantse stromingen en in het pinkstergeloof kan men constateren dat de persoonlijke, religieuze ervaring centraal wordt gesteld.*

In het klassieke roomse geloof leeft nog altijd krachtig de leer van de ingegoten genade. In het pinkstergeloof wordt men momenteel geheel in beslag genomen door het „Geest-ervulde leven”. In veel van de evangelische kerken wordt verlossing gezien als wedergeboorte en zelf-kruisiging.

In dat alles ziet men duidelijk een in het middelpunt plaatsen van de gelovige. Dit is strijdig met het evangelie dat Christus als Middelpunt plaatst. De uiteindelijke conclusie kan alleen maar zijn: *de mens stelt zichzelf in de plaats van Christus*. Dat deze antichrist een religieuze mens is, verandert niets aan de

zaak. Tenslotte is de grootste zonde van de mens zijn religieus vergrijp.

Vele antichristen

De apostel Johannes spreekt in zijn eerste brief over „vele antichristen” (1 Joh. 2:18). Er zijn namelijk vele manieren om de mens en zijn ervaringen in de plaats van Christus en Diens unieke heilsdaad te stellen. Hier volgt een lijstje van deze „surrogaten”:

- de wedergeboorte van de gelovige in plaats van de toegekende gerechtigheid van Jezus Christus;
- het werk van de derde Persoon van de Godheid in plaats van de tweede;
- heiligmaking in plaats van rechtvaardiging;
- de persoonlijke gerechtigheid van de gelovige in plaats van de plaatsvervangende van Christus;
- geloof in plaats van de gehoorzaamheid van Christus;
- onze zelf-kruisiging in plaats van Zijn kruis;
- ons nieuwe leven in plaats van Zijn zondeloos leven;
- onze ervaring in plaats van de Zijne;
- onze liefde tot God in plaats van de Zijne tot ons;
- onze overgave in plaats van de Zijne aan de Vader;
- ons overwinnend leven in plaats van het Zijne;
- onze verdienste in plaats van Zijn verzoening;
- onze doop in plaats van de Zijne in Zijn bloed;
- onze gemeenschap met Christus als grond voor onze hoop in plaats van Zijn gemeenschap met de Vader;
- onze verkiezing in plaats van Zijn verkiezing.
- de kerk (als het lichaam) in plaats van Christus (het Hoofd).

Wij herhalen het met nadruk: de satanische list van de antichrist is niet iets goeds uitwisselen tegen iets slechts. Niemand zou durven beweren dat wedergeboorte, een bekeerd leven, zelfverloochening, enz. niet goed zijn of niet noodzakelijk. Als deze dingen echter als de grond van de verzoening worden verkondigd, beroven we God van Zijn eer. Een brandende kaars mag dan in staat zijn een donkere kamer te verlichten, als we hem tegen het zonlicht houden zal de vlam slechts een schaduw werpen. De mens in plaats stellen van het evangelie, zal ons uiteindelijk in diepe duisternis doen belanden. Dat is dan ook wat de antichrist doet. De werkzaamheid van de religieuze mens bevorderen. Tenzij we ernstig ons hart en huis onderzoeken, zouden ook wij wel eens „ongemerkt” deel kunnen gaan hebben aan zijn grote samenzwering. „Wie een oor heeft die hore!”

* Zie Aktueel Evangelie, december 1973, april en september 1974.

* Zie eveneens Aktueel Evangelie, december 1973, april en september 1974.

